

Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar

Publication details, including instructions for authors and subscription information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgff19>

Bergshandteringen i Sverige år 1890

E. Svedmark

Published online: 06 Jan 2010.

To cite this article: E. Svedmark (1891) Bergshandteringen i Sverige år 1890, Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar, 13:6, 621-626, DOI: [10.1080/11035899109453253](https://doi.org/10.1080/11035899109453253)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035899109453253>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all the information (the "Content") contained in the publications on our platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors, and are not the views of or endorsed by Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied upon and should be independently verified with primary sources of information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses, actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages, and other liabilities whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is expressly forbidden. Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

Bergshandteringen i Sverige år 1890.

(Efter Kommersekollegii underd. berättelse.)

Af

E. SVEDMARK.

Grufter och malmproduktion.

Under år 1890 uppförades ur:

390	grufter	.....	9,404,289	deciton	jernmalm
17	»	.....	14,575	»	guldalm
33	»	.....	149,856	»	silfver- och blymalmer
16	»	.....	206,697	»	kopparmalm
1	»	.....	6,156	»	nickelmalm
3	»	.....	1,446	»	koboltmalm
45	»	.....	618,434	»	zinkmalm
12	»	.....	106,984	»	manganmalm
1	»	.....	11,345	»	svafvelkis

Dessutom hafva erhållits 8,119 deciton sjö- och myrmalmer.

Jernmalmsbrytningen inom de olika länen har uppgått:

i Kopparbergs län.....	till	3,003,895	deciton
» Örebro	»	2,399,791	»
» Vestmanlands	»	1,789,207	»
» Vermlands	»	854,384	»
» Upsala	»	754,344	»
» Södermanlands	»	248,546	»
» Stockholms	»	144,114	»
» Gefleborgs.	»	111,003	»
» Norrbottens	»	51,387	»
» Östergötlands	»	47,618	»

Följande gruffält hafva lemnat de största quantiteter *jernmalm*:

	Deciton.
N. och S. Grängesbergsfälten i Kopparbergs län	1,147,294
Dannemora malmfält i Upsala län	635,840
Ö. och V. Ormbergsfälten i Kopparbergs län	412,670
Stribergsfältet i Örebro län	360,030
Klackbergsfältet i Vestmanlands län	356,199
Persbergs- och Yngshyttfälten i Vermlands län	310,144
Stripafältet i Örebro län	270,000
Risbergsfältet i Vestmanlands län	256,232

Guldmalm. Vid Falu koppargrufva har brutits 9,040 *dt* och vid det nyupptagna Ädelforsfältet 5,535 *dt* guldmalm.

Af *silfver- och blymalmer* uppfordrades de största quantiteterna vid Sala grufva, 58,270 *dt*, och vid Kallmoragruvforna i Norbergs socken, 56,650 *dt*. Dernäst kom Åmmebergsfältet med 16,500 *dt*.

Kopparmalm. Falu grufva gaf 133,520 *dt* kopparmalm och de till Åtvidaberg hörande Steffenburgs- och Bersbofälten 57,294 *dt*.

All *nickelmalmen* erhöills från Ruda Haggrufvan i Östergötlands län och *koboltmalmen* från Gladhammarsfältet i Kalmar län.

Af *zinkmalm* lemnade Åmmebergsfältet 397,250 *dt*. Dernäst gaf Isåsafältet i Örebro län 65,135 *dt* och Långfallsgrufvan i Kopparbergs län 59,255 *dt*.

Manganmalm bröts vid Spexeryds och Hohults grufvor i Jönköpings län 60,917 *dt*, vid Långban i Vermlands län 28,850 *dt* och vid Böhlets grufvor i Skaraborgs län 16,547 *dt*.

Svafvelkis erhöills uteslutande från Falu grufva.

Metallproduktionen.

Tackjernstillverkningen uppgick år 1890 till 4,561,022 *dt*. Under året voro 154 masugnar i gång med en medeltillverkning per masugn af 29,617.02 *dt*. Medelblåsningstiden var 246 dygn och medeldygnstillverkningen 120.37 *dt*.

Den uppgifna tillverkningen af *jerngjutgods* utgjorde:

gjutgods direkt ur masugnarne	46,595	deciton
» efter tackjerns omsmältning..	329,699	»
» af bessemermetall	1,694	»
» af martinmetall.....	12,236	»

Summa 390,224 deciton.

Smältstyckestillverkning har försiggått vid 99 verk till belopp af 2,256,319 *dt* och *stångjern* framställts vid 157 verk med 445 härdar till belopp af 2,818,325 *dt*. Af denna quantitet stångjern hafva 896,179 *dt* tillverkats af götmetall och 1,922,146 *dt* af härdfärskad t jern.

Götmetalls- och ståltillverkningen har uppgått till:

	Antal verk.	Deciton.
Bessemermetall	14	942,470
Martinmetall.....	22	729,845
Brännstål och garfstål.....	6	14,092
Gjutstål och stål andra slag	3	6,463

Summa 45 1,692,870

*Jern- och stålmanufaktur*tillverkningen har under året vid 153 verk uppgått till 789,983.45 *dt*.

Guld har erhållits till belopp af 87.6635 *kg*, deraf 86.6 *kg* vid Falun och 1.0635 *kg* vid Kafveltorps blyhytta i Örebro län.

Silfvertillverkningen under året har utgjort: *finsilfver* 1,979.83 *kg* samt *silfver i fällprodukter* 2,575.058 *kg*, af hvilket belopp 132.528 *kg* (från Åtvidabergs kopparverk) varit gyldiskt. Vid Sala har efter beräkning erhållits 1,259.92 *kg* finsilfver samt af åter från vaskverken 2,442.53 *kg*. För öfrigt har silfret producerats vid Falun, Kafveltorp, Åtvidaberg samt vid Helsingborgs kopparextraktionsverk.

Koppartillverkningen under året upptages till 6,165.04 *dt* gar- och raffinadkoppar samt 2,144.85 *dt* cementkoppar. Falun har lemnat 3,313.91 *dt* raffinerad koppar och 144.85 *dt* cementkoppar, Åtvidaberg 2,243.79 *dt* raffinerad koppar, Helsingborgs kopparextraktionsverk 2,000 *dt* cementkoppar och Kafveltorp 607.34 *dt* garkoppar.

Messingstillverkningen uppgår till 2,820.21 *dt*, hufvudsakligen vid Skultuna och Gusum.

Nickel. Vid Klefva nickelverk har under året af 1,550 *dt* skärsten tillverkats 80.5 *dt* pulvernichel af cirka 67 % nickelhalt.

Diverse verk och tillverkningar.

Tillverkningen vid *kopparhamrar och kopparvalsverk* har uppgått till 3,625.10 *dt*, deraf vid Skultuna messingsbruk 3,157.78 *dt*.

Gjutgods af annan metall än jern har tillverkats till ett belopp af 1,157.67 *dt*, deraf vid Motala mekaniska verkstad 531.43 *dt*.

Af *frisk- och raffinadbly* har under året tillverkats 3,103.57 *dt*, deraf vid Kafveltorps blyhytta 2,952.27 *dt* raffinadbly och vid Sala silfververk 151.30 *dt* friskbly.

Vid Åmmebergswerken har efter skrädning, vaskning och rostning erhållits 213,630 *dt* rostadt blende.

Vid Falu metalextraktionsverk hafva tillverkats 69.39 *dt* *koboltoxid* samt 81 *kg fosforsyrad koboltoxidul*. Vid Gladhammars kopparverk hafva nedsmälts 1,066 *dt* malm utan uppgifvet resultat.

Af 2,400 *dt* manganmalm erhållen vid Hohlts grufvor i Jönköpings län hafva genom förmalning pulveriserats 450 *dt*.

Tillverkningen af *svafvel* har utgjort 422 *dt* och af *svafvelsyra* 21,237 *dt*, allt vid Falu svafvelverk.

Vid Falu vitriolverk har åstadkommits 6,363.46 *dt* *kopparvitriol*.

Jernvitriol har framställts till ett belopp af 5,000.80 *dt*, förnämligast i Falun och Helsingborg.

Rödfärgsfabrikationen har lemnat 15,337.46 *dt*.

Aluntillverkningen har uppgått till 9,814.84 *dt*, hvaraf vid superfosfat- och svafvelsyrefabriken i Helsingborg 9,378 *dt*.

Vid Norbergs blyertsverk i Vestmanlands län har tillverkats 138.36 *dt* *blyerts*.

Vid Östra Gytterpsgrufvan i Nora socken har vunnits 202 *dt* allanit (cerin).

Marmorarbeten vid Kolmordens marmorbruk hafva förfärdigats till ett värde af 5,319.15 kronor.

Stenkol och eldfasta leror.

Stenkol har brutits:

	Hektoliter.
Vid Vallåkra aktiebolags stenkolsfält vid Billesholm ..	662,364
» Kropps »	583,735
» Höganäs »	581,976
» Skromberga »	394,149
» Ljungsgårda »	89,642
» Boserups bolags »	30,910
» Stabbarp »	1,119

Summa 2,343,895

Förra året uppgick stenkolsproduktionen till 2,333,982 *hl*.

Eldfasta leror hafva uppfordrats:

	Hektoliter.
Vid Höganäs	315,945
» Bjuf	273,532
» Billesholm	147,848
» Skromberga	91,973
» Stabbarp	81,950
» Ljungsgårda	67,107

Summa 978,355.

Produktionen af eldfasta leror var föregående år 750,744 *hl* och har sålunda ökats med 30 % under år 1890. År 1888 uppgick den till 561,096 *hl*.

Arbetskraft.

Vid bergverks- och bruksrörelsen hafva under året varit använda 35,227 arbetare, hvarjemte för upphemtning af sjö- och myrholm användts en arbetskraft motsvarande 294 dagsverken. Enligt uppgift hafva 284 ångmaskiner med en sammanlagd styrka af 8,023 hästkrafter begagnats vid bergverken och bruksdriften.

Inmutningar och hvilostånd.

Mutsedlar hafva under året utfärdats till ett antal af 897 å följande malmanledningar, nämligen *jernmalm* 532, *guld-, silfver- och blymalmer* 95, *kopparmalm* 65, *nickelmalm* 15, *manganmalm* 7, *zinkmalm* 30, *titanmalm* 4, *magnetkis* 1, *svafvelkis* 22, *koboltmalm* 3, *blyerts* 9, *krommalm* 2 och *molybdenmalm* 1.

Hvilostånd har meddelats för 153 grufvor. Uppgifna antalet utmål, som under hela eller en del af året varit under hvilostånd, har deremot utgjort 561, hvilka alla tillhört malmgrufvor.

I stället för arbetsskyldighetens fullgörande har enligt gällande grufstadga *afgift* erlagts för 171 utmål.

Export.

Exporten af malm, bergverksprodukter, maskinerier m. m. har enligt af Tullverket lemnad redogörelse under åren 1886—90 i runda tal uppgått till:

	1886 Deciton.	1887 Deciton.	1888 Deciton.	1889 Deciton.	1890 Deciton.
Jernmalm	192,880	419,850	1,173,500	1,185,730	1,875,320
Tackjern och barlastjern	581,390	492,860	490,950	793,750	599,310
Göten	41,110	45,260	61,590	85,300	80,600
Smältstycken och råstänger.	105,790	106,820	145,360	155,960	129,910
Andra valsade eller smidda stänger.....	1,650,670	1,937,400	1,877,750	2,004,440	1,854,680
Stångjernsafhugg	29,390	30,260	30,380	59,240	39,780
Trådjern.....	53,750	55,900	19,420	41,660	49,710
Valsade eller smidda plåtar	31,700	36,430	57,800	57,170	69,830
Spik af minst 45 mm längd	22,600	24,220	23,810	21,670	24,610
Koppar, rå eller garad.....	1,040	3,210	4,250	830	2,800
Zinkmalm.....	252,800	261,230	253,170	240,180	319,030
	Värde i kronor.	Värde i kronor.	Värde i kronor.	Värde i kronor.	Värde i kronor.
Maskinerier, redskap och verktyg	2,422,000	2,235,000	2,417,000	2,513,000	2,724,000